

Experten som målvakt – en samhällsfara

Nu har det hänt igen. Experter som går in och friskförklarar sjuka hus.

När de boende i ett kollektivhus i Skarpnäck utanför Stockholm klagade över hälsobesvär som kan härledas till sjuka hus anlidade bostadsföretaget Stockholmshem en erkänt kun­nig utredare, AK-konsult. Efter mätningar och undersökningar av några lägenheter var hans åtgärdsförslag att riva ut den skadade golvbeläggningen med hälsofarliga kemikalier och lägga in ett ventilerat golv.

Resultatet av undersökningen föll inte bostadsföretaget på läppen. De vände sig till Arbets- och Miljömedicinska kliniken i Örebro och anlidade överläkaren Kjell Andersson och kemisten Göran Stridh, tillika gästprofessor i byggt teknik vid Örebro universitet. Nya mätningar genomfördes med liknande resultat som tidigare. Trots detta förklarade Andersson/Stridh att de uppmätta värdena var naturliga och några golvåtgärder inte var nödvändiga.

Sanningen är en förhand-

lingsfråga och allt kan köpas för pengar. De förklarar att det föreligger ett enklare ventilationsproblem och underförstått att psykiska problem kan vara en bidragande orsak till de hälso­problem som framförts av de klagande.

Målvakten som fenomen är intressant. Inom den ekonomiska brottsligheten är det inte ovanligt att missbrukare och kriminella mot ekonomisk ersättning tar på sig skulden och den som plundrat bolag går fri. Inom bygg- och fastighetsbranschen har målvakten sedan länge haft sin givna plats. Vem minns idag experterna på Yrkesmedicin som sa: "Asbest är ofarligt" och "Stoppa asbesthysterin"? Det var 1975, året innan asbesten förbjöds.

Vid ett flertal tillfällen har även miljöförvaltningen i Stockholm råkat ut för Kjell Andersson och Göran Stridh, som fått i uppdrag av olika fastighetsägare att utreda sjuka hus-ärenden. I ett fall förklarade Andersson/Stridh att Enschedeskolan inte behövde saneras med motiveringen att det var ett ventilationsproblem.

Efter att ha överbevisats om de farliga kemikalierna i inomhusluften av expertis i kemikaliebranschen, tog fastighetsägaren SISAB sitt förnuft till fånga. Hela skolan sanerades.

De svarta rubrikerna i pressen förra våren om fuktskandalen i NCC:s villor i Lund där samtliga 175 hus hade fuktskador beskrevs som Sveriges största byggskandal. Kjell Andersson som ingår i NCC:s expertgrupp sa till pressen: "Några direkta medicinska problem med att bo i de fukt­skadade husen finns inte." I ett annat ärende har Kjell Andersson sagt: "Det finns en allmän rädsla för mögel som inte har täckning i den medicinska litteraturen."

Det är känt sedan länge att fukt- och mögelskador kan innebära hälso­problem för dem som vistas i dessa byggnader, men dessa experter tycks helt negligera den kunskapen.

Förutom att deras tvivelaktiga konsultverksamhet drar in pengar till den forskning de bedriver vid Arbets- och Miljömedicinska kliniken så har Göran Stridh en rent personlig

vinning av verksamheten. Hans gästprofessur vid Örebro universitet finansieras nämligen helt av byggbranschen.

Trots mångmiljonbidrag och mångårig forskning på Arbets- och Miljömedicinska kliniken i Örebro har det inte inneburit att man på något sätt kommit fram till en lösning av sjuka hus.

Som exempel kan nämnas två forskningsobjekt där Kjell Andersson och Göran Stridh beviljats bidrag från Vårdalstiftelsen: Betydelsen av sociala förhållanden, livsstil, attityder och bebyggelse­typ för rapporterad ohälsa i olika bostadsområden samt Undersökning av samband mellan exponering för inomhusdamm och slemhinnebesvär. Man behöver inte vara expert för att förstå vilket resultat man söker: Den som drabbas av sjuka hus är själv orsaken till problemet genom sociala omständigheter, utbildning och att den boende städar dåligt.

Svenska Kommunförbundet hade i sin miljöredovisning 1996 beräknat att kostnaderna var cirka 15 miljarder kronor för att sanera de sjuka hus som byggts

under åren 1985 – 1995. Med ett fruktbart samarbete med målvakter har dessa kostnader minimerats.

Liksom i fråga om asbesten försäkrades det även att byggmaterialet blå lättbetong var ofarligt. Det tog närmare trettio år innan den blå lättbetongen som framkallar cancer förbjöds av myndigheterna. Vad händer med de mögelskadade och kemikaliesjuka husen med tillhörande sjukdomar som astma och allergier? Enligt tidigare beräkningar av Institutet för hälso- och sjukvårdsekonomi kostar detta folkhälso­problem samhället tio miljarder om året.

Vad gör regeringar, bostadsministrar och miljöministrar för att döva sitt samvete? Man tillsätter ännu en utredning. "Vi avvaktar utredningens resultat."

Jag undrar bara: Vem tar ansvar för de sjuka husen och hur länge kan en politiker blunda?

Qui Bono – Vem tjänar på det?

*Leif Kävestad
Byggnadsingenjör och
f.d. Hälso­skyddsinspektör
www.sjukahus.se*